

D DE HISTORISCHE PLAATS HUMBERGHAUS – HET VERHAAL VAN EEN FAMILIE

Didactische materialen D: Vragenlijst voor groepswork

Uitgever en verantwoordelijk

Historische Vereniging Dingden
Heimatverein Dingden e.V.
Hohe Straße 1
46499 Hamminkeln - Dingden
Duitsland

info@humberghaus.de
www.humberghaus.de

*De documenten zijn intern in de school en
Gebruik alleen. Elke verspreiding of
Reproductie zonder uitdrukkelijke toestemming
erfgoededucatie vzw Dingden eV is verboden.*

GROEP 1: DE HUMBERG FAMILIE

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De Humberg Familie”, waarin jullie het echtpaar Abraham en Rosalia Humberg en hun kinderen voorstellen! Daarvoor dienen jullie hun geboorte- en sterfdata, hun beroepen, hun integratie in het dorpsleven en ten minste één bijzondere karaktereigenschap te benoemen. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in de vele biografiekastjes in het Humberghuis, in kamer 11 op de bovenste verdieping, op de iPod (“De Familie”, kamer 1 “Abraham en Siegmund”, kamer 2 “Johanna”, kamer 5 “Wilhelm en Ernst”, kamer 7 “Frieda”, kamer 8 “Leopold”) en in het boek op pagina 13, 17-25 en p. 33-47.

<i>Stel voor:</i>	<i>Notities:</i>
Het echtpaar Abraham en Rosalia Humberg	
Johanna Humberg	
Leopold Humberg	
Frieda Humberg	
Ernst Humberg	
Wilhelm Humberg	

Jullie hebben je nu uitvoerig met de Humberg familie beziggehouden. Kies nu een persoon uit de familie en schrijf uit zijn of haar oogpunt een biografie, een dagboekvermelding of een brief aan een familielid.

GROEP 2: 9 NOVEMBER VOOR DE HUMBERG FAMILIE

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “9 november voor de Humbert familie”. Hiervoor dienen jullie er achter te komen wat de oorzaken van de Pogromnacht waren, welk doel de nationaalsocialisten hiermee wilden bereiken en op welke wijze de familie Humbert hierdoor getroffen werd. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in kamer 9 op de bovenverdieping, op de iPod (kamer 4 “9/10 november”) en in het boek op pagina's 27-32.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Onder welk excuus riep het naziregime op tot overtredingen tegen de joodse bevolkingsgroep?	
Welk doel hadden de overtredingen die in heel Duitsland plaatsvonden op 9 november?	
Wat gebeurde er in Dingden en Brünen in de Pogromnacht met de leden van de familie Humbert?	
Welke andere vernederingen moest de familie Humbert verdragen?	

Een inwoner van Dingden komt op de dag na de Pogromnacht bij het huis van de familie Humbert en ziet wat er gebeurd is. Formuleer een innerlijke monoloog om weer te geven wat er in hem omgaat.

GROEP 3: DE SHOAH (VOOR DE FAMILIE HUMBERG)

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De Shoah in het algemeen”. Daarvoor dienen jullie feiten over de vervolging en deportatie van joodse inwoners op te zoeken en te beschrijven onder welke omstandigheden ze uiteindelijk de dood vonden. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in kamer 11 op de bovenverdieping bij het luisterstation “Leopold Humberg”, op de iPod (kamer 11 “Shoah”) en in het boek op pagina’s 17 en 35.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Al vanaf 30.01.1933, de dag dat de nazi's de macht grepen, begonnen de eerste pesterijen van joden. Benoem welke vernederingen de Humberg familie (niet alleen in Dingden) zelfs in deze eerste fase al moest ondergaan.	
Niet alle mensen in Dingden waren het eens met de aanpak van de nationaalsocialisten. Sommigen hielden contact met de Humberg familie. Hoe gingen de nazi's met hen om?	
Benoem de leden van de familie Humberg die door de nazi's vermoord zijn!	
Beschrijf wat het woord “deportatie” betekent!	
Maak een tijdlijn van 1933 – 1945 waarop de gebeurtenissen met betrekking tot de vervolging en vernietiging van de familie Humberg worden weergegeven.	

Speel het proces na dat leidde tot de veroordeling van de leraar Sprengler. Probeer daarbij de argumentatiemethoden van de nazi's toe te passen.

GROEP 4: DE SHOAH TOEGELICHT AAN DE HAND VAN HET LOT JOHANNA HUMBERG

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De Shoah toegelicht aan de hand van het lot van Johanna Humberg”. Daarvoor dienen jullie feiten over haar vervolging en deportatie op te zoeken en te beschrijven onder welke omstandigheden ze uiteindelijk de dood vond. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in kamer 11 op de bovenverdieping, op de iPod (kamer 2 “Johanna”, kamer 11 “Shoah”) en in het boek op pagina’s 17 en 35.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Vind Johanna Humberg op de familiefoto en beschrijf haar!	
Welke feiten over de deportatie van Johanna kunnen jullie opmaken uit het luisterstation in kamer 11?	
Door welke dienst werd Johanna’s deportatie verordonneerd?	
Waar werden de joden uit de regio Neder-Rijn bijeengebracht voor ze verder gedeporteerd werden?	
Beschrijf de foto “Afgevoerd”!	
Wanneer kwam de deportatietrein aan in Riga?	
Markeer de stations van Johanna’s deportatie op de kaart en teken de route die ze genomen zou kunnen hebben. Bereken hoeveel kilometer ze nu van huis is!	
Beschrijf de indrukken die Johanna moet hebben opgedaan bij haar aankomst in het getto.	
Wat wordt in het getto bedoeld met “plaats maken”?	
Hoe ziet de executieplaats in het bos van Bikernieki er tegenwoordig uit?	

Kies een persoon van de foto „Afgevoerd“ uit en schrijf uit diens perspectief een brief aan familieleden die al naar Amerika geëmigreerd zijn.

GROEP 5: DE SHOAH TOEGELICHT AAN DE HAND VAN HET LOT HELENE FRANK, GEB. HUMBERG

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De Shoah toegelicht aan de hand van het lot van Helene Frank, geb. Humberg”. Daarvoor dienen jullie feiten over haar vervolging en deportatie op te zoeken en te beschrijven onder welke omstandigheden zij en haar gezin uiteindelijk de dood vonden. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in kamer 11 op de bovenverdieping, op de iPod (kamer 7 “Frieda en Helene”, kamer 11 “Shoah”) en in het boek op pagina’s 18 en 35.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Vind Helene Frank op de foto en beschrijf haar!	
Wanneer kwam de SA naar de Humberg/Frankfamilie in Dingden en wat gebeurde er met de familie Frank?	
Wat gebeurde er met Siegfried Frank nadat hij voor de eerste keer was opgepakt?	
Hoe lang verbleef Siegfried in Westerbork en wat gebeurde er daarna met hem?	
Waar gingen Siegfried, Margot en Sophia naar toe?	
Welk lot overkwam Helene en Abraham Frank?	
Beschrijf de omstandigheden van hun deportatie.	
Markeer op de kaart de stations van de deportatie van Helene, Abraham en Siegfried en teken de route die ze genomen zouden kunnen hebben. Bereken hoeveel kilometer ze nu van huis zijn!	

Ondanks de buitengewoon moeilijke omstandigheden besloten Siegfried en Helene te trouwen. In een gesprek zetten ze hun lot uiteen. Beschrijf het gesprek waarin ze hun situatie overdenken en waarin ze uiteindelijk de beslissing nemen om te trouwen. Vind hierin redenen voor deze beslissing!

GROEP 6: DE SHOAH TOEGELICHT AAN DE HAND VAN HET LOT VAN LEOPOLD HUMBERG

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De Shoah toegelicht aan de hand van het lot van Leopold Humberg”. Daarvoor dienen jullie feiten over zijn vervolging en deportatie op te zoeken en te beschrijven onder welke omstandigheden hij uiteindelijk de dood vond. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in kamer 11 op de bovenverdieping, op de iPod (kamer 8 “Leopold” en kamer 11 “Shoah”) en in het boek op pagina’s 17, 18 en 30-34.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Wanneer zocht de SA Leopold Humberg op en wat overkwam hem?	
Hoe veel tijd kreeg Leopold Humberg volgens de brief waarin hem de gedwongen uitzetting werd medegedeeld om het huis te verlaten?	
Benoem het eerste station van zijn deportatie.	
Wanneer werd hij naar Theresienstadt gedeporteerd?	
Welk beeld hadden de Nazi's de joden voorgespiegeld over Theresienstadt?	
Hoeveel joden kwamen in de loop van het jaar 1942 naar het getto?	
Hoe ging Leopold met zijn situatie om?	
Wat waren de levensomstandigheden in het getto?	
Wanneer stierf Leopold?	

Op 14 juli 1941 ontvangt Leopold Humberg een brief waarin hem medegedeeld wordt dat hij zijn huis moet verlaten. Verplaats je in zijn situatie en beschrijf zijn gedachten en gevoelens als hij die brief ontvangt, of omschrijf uit zijn oogpunt de gebeurtenissen van de volgende uren tot het moment dat hij het huis definitief verlaat.

GROEP 7: DE SHOAH TOEGELICHT AAN DE HAND VAN HET LOT VAN WILHELM HUMBERG

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.
2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De Shoah toegelicht aan de hand van het lot van Wilhelm Humberg”. Daarvoor dienen jullie feiten over zijn vervolging en deportatie op te zoeken en te beschrijven onder welke omstandigheden hij en zijn gezin uiteindelijk de dood vonden. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!
3. Informatie vinden jullie in kamer 11 op de bovenverdieping, op de iPod (kamer 5 “Wilhelm en Ernst” en kamer 11 “Shoah”) en in het boek op pagina’s 21, 22 en 40-44.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Waarom vertrok Wilhelm al in 1933 met zijn familie naar Winterswijk?	
Wanneer en waarom veranderde de situatie daar voor hen?	
Wat veranderde in Nederland onder de Duitse bezetting?	
Wat gebeurde er op 10 april 1943?	
Hoe was het leven in het kamp georganiseerd? Wat veranderde er op 1 juli 1943?	
Welk lot overkwam Rosette en haar kinderen Margot, Jacob en Vera? Wat gebeurde er met Wilhelm Humberg?	
Wanneer werd het kamp opgedoekt?	

In kamer 11 kunnen jullie een bericht in het poëziealbum van Vera lezen. Schrijf een ander bericht in haar album.

GROEP 8: DE EMIGRATIE (ERNST EN FRIEDA HUMBERG) EN DE FAMILIE HUMBERG NU

OPDRACHT:

1. Leg vast wie in jullie groep de tijd in de gaten houdt, wie het materiaal verzamelt, wie schrijft en wie voor de groep gaat spreken.

2. Werk een korte presentatie uit over het onderwerp “De emigratie (Ernst en Frieda Humberg) en de familie Humberg nu”, waarin jullie verklaren hoe deze familieleden door hun vlucht aan de Shoah ontkomen zijn, en welk leven ze in een ander land geleid hebben. Jullie dienen ook te beschrijven welke betekenis het Humberghuis voor de nu nog levende nakomelingen van de familie Humberg heeft. Bovendien kunnen jullie eigen ideeën aanvoeren. Maak ter ondersteuning ook een leerposter met een overzicht van de inhoud van jullie voordracht en kaartjes met steekwoorden!

3. Informatie vinden jullie in kamer 10 op de bovenverdieping, op de iPod (kamer 10 “De Emigratie”, “De meubels”, “De fiets” en kamer 12 “Emigratie”) en in het boek op pagina’s 98-105.

<i>Hoofdvragen:</i>	<i>Notities:</i>
Benoem wanneer Ernst met zijn familie emigreerde en wanneer Frieda en Siegmund volgden.	
Waarom zijn er niet veel eerder veel meer joden gevlucht?	
Beschrijf hoe de familie van Ernst en Hilde Humberg hun vlucht georganiseerd hebben!	
Waar vestigden de families van Ernst Humberg en Adolf Terhoch zich, en waar leefden ze van?	
Vind de plaatsen waar de familieleden heen gevlucht zijn op de kaart!	
Wanneer werd er voor het eerst contact opgenomen met de nakomelingen van de familie Humberg in Canada?	
Welke nakomelingen hebben het Humberghuis tot op heden bezocht?	

Toen Ernst emigratie als enige manier zag om aan vervolging door de Nazi's te ontkomen is hij op een schip naar Canada gevlucht. Tijdens de reis naar zijn nieuwe vaderland denkt hij natuurlijk na over zijn toekomst in een vreemd land. Maar hij denkt ook terug aan zijn verleden in Duitsland. Beschrijf zijn gedachten en verwerk hier een innerlijke monoloog in.